

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN ARAŞTIRMA, GELİŞMELERE VE LİSANSÜSTÜ EĞİTİME YÖNELİK FARKINDALIK VE TUTUMLARI

Dilek YILMAZ^{1*}, Derya UZELLİ YILMAZ², Bahar Gülşah GÜNEY¹, Münevver KUTLU¹

¹Bursa Uludağ University, Faculty of Health Science, Department of Nursing, 16059, Bursa, Türkiye

²İzmir Katip Çelebi University, Faculty of Health Science, Department of Nursing, 35620, İzmir, Türkiye

Özet: Bu araştırmanın amacı, hemşirelik öğrencilerinin araştırma, gelişmelere ve lisansüstü eğitime yönelik farkındalık ile tutumlarını belirlemek ve bunu etkileyen değişkenleri incelemektir. Tanımlayıcı ve kesitsel tipte yapılan bu araştırmanın örneklemini, Aralık 2022-Mart 2023 tarihleri arasında Marmara bölgesinde bulunan bir devlet üniversitesinin hemşirelik bölümünde öğrenim gören ve araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 360 öğrenci oluşturdu. Araştırmanın verileri "Öğrenci Tanıtım Formu", "Hemşirelik Öğrencilerinin Araştırmaya, Gelişmelere Farkındalığı ve Tutumu Ölçeği" ve "Lisansüstü Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği" ile toplandı. Araştırmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin yaş ortalamasının 20,07±2,04 yıl olduğu, %68,6'sının mesleği isteyerek seçtiği, %74,7'sinin lisansüstü eğitim almayı düşündüğü, %69,4'ünün mesleki bilimsel araştırma faaliyetlerine katıldığı ve %7,8'inin bilimsel bir araştırma sürecinde yer aldığı belirlendi. Öğrencilerin; Hemşirelik Öğrencilerinin Araştırmaya, Gelişmelere Farkındalığı ve Tutumu Ölçeği'nden aldıkları toplam puan ortalaması 87,47±11,77, Lisansüstü Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği'nden aldıkları toplam puan ortalaması ise 53,21±16,15 olarak saptandı. Lisansüstü eğitim almak isteyen, mesleki yayınları takip eden öğrencilerin araştırma, gelişmelere yönelik tutumlarının diğer öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulundu. Mesleğini isteyerek seçen, lisansüstü eğitim almak isteyen, mesleki yayınları takip eden ve bilimsel bir araştırma sürecinde yer alan öğrencilerin de lisansüstü eğitime yönelik tutumlarının diğer öğrencilere göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu görüldü. Ayrıca, Hemşirelik Öğrencilerinin Araştırmaya, Gelişmelere Farkındalığı ve Tutumu Ölçeği toplam puan ortalaması ile Lisansüstü Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği toplam puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptandı (P<0,05).

Anahtar kelimeler: Hemşirelik öğrencisi, Araştırma, Lisansüstü eğitim, Farkındalık, Tutum

Awareness and Attitudes of Nursing Students on Research, Advancements and Postgraduate Education

Abstract: This study aims to determine the awareness and attitudes of nursing students on research, advancements and postgraduate education and to examine the variables which influences this awareness and attitudes. The sample of this descriptive and cross-sectional study consisted of 360 students studying in the nursing department of a state university in the Marmara region between December 2022 and March 2023 and who voluntarily agreed to participate in the study. The data of the study were obtained with the "Student Introduction Form", "Nursing Students' Attitudes to and Awareness of Research and Development within Nursing Scale" and "Postgraduate Education Attitude Scale". It was determined that the mean age of the nursing students participating in the study was 20.07±2.04 years, 68.6% of them chose the profession willingly, 74.7% of them were considering graduate education, 69.4% participated in professional scientific research activities and 7.8% were involved in a scientific research process. The mean total score of the students on the Nursing Students' Attitudes to and Awareness of Research and Development within Nursing Scale was 87.47±11.77, and the mean total score of the students on the Postgraduate Education Attitude Scale was 53.21±16.15. It was determined that the attitudes towards research and development of the students who wanted to receive postgraduate education and who kept up with professional publications were significantly higher than the other students. It was observed that students who willingly chose their profession, desired to receive postgraduate education, kept up with professional publications and engaged in a scientific research process had significantly higher attitudes towards postgraduate education compared to other students. In addition, a statistically correlation was detected between the mean total score of the Nursing Students' Attitudes to and Awareness of Research and Development within Nursing Scale and the mean total score of the Postgraduate Education Attitude Scale (P<0.05).

Keywords: Nursing student, Research, Postgraduate education, Awareness, Attitude

*Sorumlu yazar (Corresponding author): Bursa Uludağ University, Faculty of Health Science, Department of Nursing, 16059, Bursa, Türkiye

E mail: dilekkara15@hotmail.com (D. YILMAZ)

Dilek YILMAZ <https://orcid.org/0000-0001-7269-8493>

Derya UZELLİ YILMAZ <https://orcid.org/0000-0002-7337-6717>

Bahar Gülşah GÜNEY <https://orcid.org/0009-0007-7583-8923>

Münevver KUTLU <https://orcid.org/0009-0006-0794-1817>

Gönderi: 02 Nisan 2023

Kabul: 28 Nisan 2023

Yayınlanma: 01 Temmuz 2023

Received: April 02, 2023

Accepted: April 28, 2023

Published: July 01, 2023

Cite as: Yılmaz D, Uzelli Yılmaz D, Güney BG, Kutlu M. 2023. Awareness and attitudes of nursing students on research, advancements and postgraduate education. BSJ Health Sci, 6(3): 360-369.

1. Giriş

Bilimsel araştırmalar, bilim alanında yaşanan gelişmelerin en önemli dayanağını oluşturmaktadır (Yılmaz ve ark., 2020). Bilimsel araştırmalar, hemşirelerin sağlık

hizmetlerinde verimlilik, etkinlik ve kalite iyileştirme kavramları ile iç içe olan, mesleki rol ve sorumluluklarının bir parçasıdır (Göl ve Ekici, 2020). Uygulamalı bir disiplin olan hemşirelikte araştırmanın amacı, teorik bilgiyi

arttırırken beraberinde hemşirelik uygulamaları için güçlü bir bilimsel zemin hazırlamaktır (Özdil ve ark., 2019).

Uluslararası Hemşireler Birliği (International Council of Nurses [ICN]), hemşireliğin profesyonelleşmesinin en önemli öğelerinden birinin hemşirelik uygulamalarının araştırmalara dayalı olarak gerçekleştirilmesi gerektiğini belirtmektedir (ICN, 2012). Bu nedenle hemşirelik mesleğinin teorik ve pratik bilgi yükünün oluşturulması için bilimsel araştırmalara gereksinim vardır. Bilimsel araştırmalar hemşirelik mesleğinin bilgi birikimini artırırken, hemşirelik bakımını geliştirmekte, bağımsız klinik karar alma ve problem çözme gibi becerilerin kazanılmasını sağlayarak mesleğe olan güveni arttırmakta, maliyet ve zaman etkinliğini sağlamaktadır (Halabi ve Hamdan-Mansour, 2010; Erkin ve ark., 2017). Literatürde hemşirelerin, profesyonelleşmeleri ve daha nitelik bakım verilebilmesi için araştırma ve gelişmelere karşı olumlu tutumlara sahip olması gerektiği vurgulanmaktadır (Halabi, 2016; Keib ve ark., 2017; Ross ve Burrell, 2019). Lisans eğitiminin araştırma ile ilgili temel bakış açısının ve becerisinin kazandırıldığı önemli bir aşama olduğu ve araştırmacı kimliğinin öncelikle lisans eğitiminde kazandırıldığı belirtilmektedir. Lisans mezunu hemşirenin, etkili bir araştırma takipçisi olması ve araştırma bulgularını uygulamaya aktarabilmesi için; araştırma raporlarını anlayabilmesi, eleştirel değerlendirebilmesi ve araştırma sürecinin aşamalarını kavraması önemlidir (Mattila ve ark., 2005; Karadaş ve Özdemir, 2015). Hemşirelikte araştırma eğitiminin yeterliliğinin sağlanması; hemşirelik rollerinin yerine getirilmesi, kaliteli hemşirelik bakımının sunulması ve hemşirelerin profesyonel rollerini yerine getirebilmesi için önemlidir (Can ve ark., 2020).

Araştırma yapmak için gerekli bilgi-beceriye sahip ve istekli öğrencilerin mezun olarak çalışmaya başlaması; hasta bakımının sağlandığı tüm ortamlarda kanıta dayalı uygulamaların yaygınlaşmasını sağlayacaktır. Araştırma temelli bir meslek olan hemşireliğin gelişimi, hemşirelerin olduğu kadar hemşirelik öğrencilerinin de araştırma ile ilgili farkındalığına bağlıdır (Pektekin, 2010; Özdil ve ark., 2019). Hemşirelik öğrencilerinin bilimsel araştırmalara karşı olumsuz tutuma sahip olmaları, ileride meslek hayatlarında kanıta dayalı hemşirelik uygulamalarının geliştirilmesine engel oluşturmaktadır (Demir ve ark., 2012; Halabi, 2016). Hemşirelik öğrencilerinin araştırma farkındalık ve tutumlarını inceleyen ulusal ve uluslararası düzeyde araştırmalar yapılmış olup, bu araştırmalarda hemşirelik öğrencilerinin araştırma farkındalık ve tutumlarının belirlenmesine yönelik önerilerde bulunulmuştur (Ünsal ve ark., 2014; Brooke ve ark., 2015; Halabi, 2016; Ünver ve ark., 2017; Ross ve Burrell, 2019). Diğer yandan lisans eğitimden sonra günümüzde giderek yaygın hale gelen lisansüstü eğitim "bilim insanı, öğretim üyesi ve araştırmacı" yetiştirmek amacıyla yapılmaktadır. Öğrencilerin mezuniyet sonrası lisansüstü eğitime devam etmesi hemşirelik uygulamaları için araştırmacının öneminin anlaşılmasını sağlayacağından oldukça

önemlidir (Bodur ve Kaya, 2015; Kavurmacı ve ark., 2021). Hemşirelerin, hasta bakım uygulamalarının kalitesini arttırmak için ihtiyaç duydukları bilimsel araştırma sonuçlarının ve kanıta dayalı uygulamalarının yer aldığı eğitim, onların bakım sunumunu ve hasta sonuçlarının iyileştirilmesine olanak sağlar. Hemşirelikte lisansüstü eğitim, hemşirelerin profesyonel davranışlarını artırma ve klinik güvenlerinde ilişkili bir gelişme sağlama potansiyeline sahiptir. Artan benlik saygısı ve mesleki faaliyetlere artan katılım, hemşirelik çalışmasına yönelik değişen tutumları yansıtır ve hasta bakımının ilerlemesine katkıda bulunur (Ng ve ark., 2016; Bozkurt ve ark., 2022). Lisansüstü eğitime devam etmek, hemşirelere hemşirelik alanındaki uzmanlıklarını geliştirmeleri, arzu ettikleri kariyer ilerlemelerini sağlamaları ve daha iyi fırsatlar elde etmeleri için avantajlar sunar (Toyoda ve ark., 2019; Bozkurt ve ark., 2022). Bunun yanında, hemşirelik öğrencilerinin mezuniyet sonrası klinik alana özgü lisansüstü eğitime devam etmesi; alandaki bilgilerin derinlemesine ve geniş kapsamlı olarak öğrenilmesini, analitik düşünme alışkanlıkları kazanılmasını, hemşirelik uygulamaları için araştırmacının öneminin anlaşılmasını ve bilimsel modellerle bakım uygulanmasını sağlamaktadır (Bodur ve Kaya, 2015; Kavurmacı ve ark., 2021). Ülkemizde hemşirelik eğitimi alanındaki bu değişimlere ayak uydurmuş ve hemşirelik bakım uygulamalarının kanıta dayandırılması, öğrencilerin simülasyon tekniği kullanılarak eğitilmesi, akreditasyon çalışmalarına önem verilmesi gibi uygulamalarla yenilikçilik çalışmalarına ivme kazandırılmıştır (Kaya ve ark., 2015; Ertuğ ve Kaya, 2017; Erol ve ark., 2018). Yapılan çalışmaların çoğunda da hemşirelik öğrencilerinin çoğunluğunun lisansüstü eğitim yapmayı düşündükleri bildirilmektedir (Altunkörek ve ark., 2017; Karadaş ve ark., 2017; Kavurmacı ve ark., 2021; Satır ve Murat, 2021; Bozkurt ve ark., 2022).

Ülkemizde hemşirelik öğrencilerinin hem araştırma ve gelişmeler konusundaki (Toraman ve ark., 2017; Ünver ve ark., 2017; Özdil ve ark., 2019; Yılmaz ve ark., 2020; Can ve ark., 2020; Gürdoğan ve ark., 2021) hem de lisansüstü eğitime yönelik farkındalık ve tutumlarını (Satır ve Murat, 2021; Bozkurt ve ark., 2022) inceleyen çalışmalar sınırlı sayıdadır. Bunun yanında; araştırma, gelişmelere ve lisansüstü eğitime yönelik farkındalık ve tutumlarını birlikte değerlendiren ve bunları etkileyen değişkenleri inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu bilgilerden yola çıkarak bu araştırmada, hemşirelik öğrencilerinin araştırma, gelişmelere ve lisansüstü eğitime yönelik farkındalık ile tutumların belirlenmesi ve bunlara etki eden değişkenlerin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmadan elde edilen sonuçların; literatüre katkı sağlayacağı ve hemşirelik öğrencilerinin araştırma, gelişmelere ve lisansüstü eğitime yönelik tutumlarına etki eden faktörlerin belirlenerek, bunlara ilişkin müdahaleler yapılması fırsatı tanınması açısından önemli olacağı düşünülmektedir.

2. Materyal ve Yöntem

2.1. Araştırmanın Tipi

Bu çalışma, hemşirelik öğrencilerinin araştırma, gelişmelere ve lisansüstü eğitime yönelik farkındalık ile tutumları belirlemek ve bunlara etki eden değişkenleri incelemek amacıyla tanımlayıcı ve kesitsel olarak yapıldı. Araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır;

- Hemşirelik öğrencilerinin araştırmaya, gelişmelere ve lisansüstü eğitime yönelik tutumları nasıldır?
- Hemşirelik öğrencilerinin tanıtıcı özellikleri ile araştırmaya, gelişmelere farkındalığı ve tutumları arasında bir fark var mıdır?
- Hemşirelik öğrencilerinin tanıtıcı özellikleri ile lisansüstü eğitime yönelik tutumları arasında bir fark var mıdır?
- Hemşirelik öğrencilerinin araştırmaya, gelişmelere farkındalığı ve tutumu ölçeği ile lisansüstü eğitime yönelik tutum ölçeği arasında ilişki var mıdır?

2.2. Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Araştırma, Aralık 2022- Mart 2023 tarihleri arasında Marmara bölgesinde bulunan bir devlet üniversitesinin Sağlık Bilimleri Fakültesi hemşirelik bölümünde öğrenim gören öğrenciler üzerinde gerçekleştirildi.

2.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Marmara bölgesinde bulunan bir devlet üniversitesinin Sağlık Bilimleri Fakültesi hemşirelik bölümünde öğrenim gören 700 öğrenci, araştırmanın örneklemini ise araştırmanın yapıldığı tarihlerde ulaşılabilen ve araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 360 öğrenci oluşturdu (Katılım yüzdesi; %51,42).

2.4. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri "Öğrenci Tanıtım Formu", "Hemşirelik Öğrencilerinin Araştırmaya, Gelişmelere Farkındalığı ve Tutumu Ölçeği" ve "Lisansüstü Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği" ile toplandı.

2.4.1. Öğrenci tanıtım formu

Araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda (Temel ve ark., 2008; Ünal ve İter, 2010; Yılmaz ve ark., 2020; Can ve ark., 2020; Gürdoğan ve ark., 2021; Bozkurt ve ark., 2022) hazırlanan bu formda; öğrencilerin yaşı, cinsiyeti, sınıf düzeyi, mezun olunan okul, hemşirelik mesleğini tercih etme durumu, lisansüstü eğitim almak isteme durumu, bilimsel bir araştırma sürecinde yer alma durumu, bilimsel etkinliklere katılım ve mesleki süreli bilimsel yayınları takip etme durumuna yönelik sorulara yer verildi. Bu formun içeriğinin uygunluğunu değerlendirmek için 5 öğretim üyesinden uzman görüşü alındı ve öneriler doğrultusunda formda yeniden düzenlemeler yapıldı.

2.4.2. Hemşirelik öğrencilerinin araştırmaya, gelişmelere farkındalığı ve tutumu ölçeği (HAGFTÖ)

Björkström ve ark. (2003) tarafından geliştirilen ölçeğin, Türkçe geçerlik güvenilirliği Temel ve ark. (2008) tarafından yapılmıştır. Beşli likert tipindeki (hiç katılmıyorum=1, çok katılıyorum=5) ölçek 17'si olumlu, 12'si olumsuz olmak üzere 29 maddeden oluşmaktadır ve

tek alt boyutludur. Ölçekten alınabilecek puanlar 29-145 arasında değişmekte olup, puan ortalamasının yüksek olması, araştırmalara yönelik farkındalığın ve olumlu tutumun yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin Cronbach alpha değerleri Björkström ve ark. (2003) çalışmasında 0,92 iken, Temel ve ark. (2008) çalışmasında 0,89 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada ise ölçeğin Cronbach alpha değeri 0,92 olarak bulundu.

2.4.3. Lisansüstü eğitime yönelik tutum ölçeği (LEYTÖ)

LEYTÖ, öğrencilerin lisansüstü eğitime yönelik tutumlarını belirlemek üzere, Ünal ve İter (2010) tarafından geliştirilmiştir. On beş maddeden oluşan 5'li likert tipi bir ölçek olup işlev ve istek olmak üzere iki alt boyuttan oluşmaktadır. Bu ölçekte "1=Kesinlikle Katılmıyorum", "2=Katılmıyorum", "3=Kısmen Katılıyorum", "4=Katılıyorum", "5=Tamamen Katılıyorum" anlamındadır. İşlev Alt Boyutu ilk dokuz soruyu İstek Alt Boyutu son altı soruyu kapsamaktadır. Ölçekten alınabilecek maksimum puan 75, minimum puan 15'dir. LEYTÖ, hem toplam puan, hem de alt ölçek puanları üzerinden yorumlanmakta olup, ölçek ve alt ölçeklerden alınan yüksek puan olumlu tutumu ifade etmektedir (Ünal ve İter, 2010; Bozkurt ve ark., 2022). Ünal ve İter (2010)'in çalışmasında ölçek Cronbach alpha değeri 0,95 şeklinde bulunmuştur. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach alpha değeri ise 0,98 olarak bulundu.

2.5. Veri Toplama Süreci

Araştırmanın verilerini toplamak amacıyla kullanılan "Öğrenci Tanıtım Formu", "Hemşirelik Öğrencilerinin Araştırmaya, Gelişmelere Farkındalığı ve Tutumu Ölçeği" ve "Lisansüstü Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği" araştırmacı tarafından Google forms üzerinden online ortama aktarıldı. Online ortama aktarılan veri toplama araçları linki öğrencilerin e-mail adresleri üzerinden iletildi. Veri toplama formunu doldurmaya başlamadan önce; öğrencilere; verilerin tümünün bilimsel çalışma için kullanılacağı ve yanıtların hiçbir şekilde ders notlarını etkilemeyeceği bilgisine yer verildi. Araştırma verileri online olarak araştırmaya katılmayı kabul eden ve formları eksiksiz tamamlayan öğrencilerden toplandı. Öğrencilerin formları yanıtlamaları için geçen süre en fazla 12-15 dakika olarak hesaplandı.

2.6. İstatistik Analiz

Araştırmadan elde edilen veriler IBM SPSS 28.0 (IBM Corp. Released 2021. IBM SPSS Statistics for Windows, Version 28.0. Armonk, NY: IBM Corp.) paket programı kullanılarak değerlendirildi. Verilerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov Smirnov testi ile incelendi ve verilerin normal dağılıma uyduğu tespit edildi ($P>0,05$). Verilerin değerlendirilmesinde; tanımlayıcı istatistiksel yöntemlerden; sayı, yüzdeler, ortalama ve standart sapma kullanıldı. Ayrıca; bağımsız gruplarda Bağımsız Örneklem t Testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi, ölçekler arasındaki ilişkinin belirlenmesinde Pearson's korelasyon analizi kullanıldı. İstatistiksel karşılaştırma testlerinin anlamlılık düzeyi $P<0,05$ olarak kabul edildi.

3. Bulgular

Araştırmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin yaş ortalamasının 20,07±2,04 yıl, çoğunluğunun kadın (%81,4; n=293) ve birinci sınıf öğrencisi (%38,9; n=140) olduğu belirlendi. Öğrencilerin %69,4'ünün (n=249) anadolu lisesi mezunu olduğu, %68,6'sının (n=247) mesleği isteyerek seçtiği saptandı. Öğrencilerin %74,7'si (n=269) lisansüstü eğitim almayı düşündüğünü belirtti. Öğrencilerin %69,4'ünün (n=250) mesleki bilimsel araştırma faaliyetlerine katıldığı, %57,2'sinin mesleki bilimsel yayınları takip etmediği, %92,2'sinin (n=332) daha önce bilimsel bir araştırma sürecinde yer almadığı belirlendi (Tablo 1).

Tablo 1. Öğrencilerin tanıtıcı bilgilerinin dağılımı (n=360)

Değişkenler	n	%
Yaş Ortalaması	20,07±2,04 yıl	
Cinsiyet		
Kadın	293	81,4
Erkek	67	18,6
Sınıf		
Birinci sınıf	140	38,9
İkinci sınıf	74	20,5
Üçüncü sınıf	70	19,4
Dördüncü sınıf	76	21,2
Mezun olunan okul		
Düz lise	21	5,8
Anadolu lisesi	250	69,4
Sağlık meslek lisesi	27	7,5
Özel lise	23	6,4
Fen lisesi	39	10,9
Mesleği isteyerek seçme		
Evet	247	68,6
Hayır	113	31,4
Lisansüstü eğitim almayı isteme durumu		
Evet	269	74,7
Hayır	91	25,3
Mesleki bilimsel araştırma faaliyetlerine katılma durumu		
Evet	250	69,4
Hayır	110	30,6
Mesleki bilimsel yayınları takip etme durumu		
Evet	154	42,8
Hayır	206	57,2
Bilimsel bir araştırma sürecinde yer alma durumu		
Evet	28	7,8
Hayır	332	92,2
TOPLAM	360	100

Öğrencilerin HAGFTÖ'nden aldıkları toplam puanı 87,47±11,77, LEYTÖ'nden aldıkları toplam puanı 53,21±16,15 olarak hesaplandı. Öğrencilerin LEYTÖ alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları incelendiğinde ise; işlev boyutuna ait puan ortalaması 33,70±11,53, istek alt boyutuna ait puan ortalaması 19,50±6,39 olarak saptandı.

Araştırmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin bazı değişkenlere göre HAGFTÖ ve LEYTÖ toplam puan dağılımına yönelik bulgular Tablo 2'de gösterildi. Yapılan istatistiksel analize göre cinsiyet değişkeni ile LEYTÖ toplam puan ve işlev alt boyut puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulundu. Bu durumda kadın öğrencilerin LEYTÖ toplam puan ve işlev alt boyut puanı, erkek öğrencilere göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu belirlendi. Benzer şekilde öğrencilerin lisansüstü eğitim almayı isteme durumları, mesleki yayınları takip etme durumları ile HAGFTÖ'nden aldıkları toplam puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptandı (P<0,05, Tablo 2).

Mesleği isteyerek seçen öğrencilerin LEYTÖ işlev alt boyut puan ortalamaları ile LEYTÖ toplam puanı, lisansüstü eğitim almak isteyen öğrencilerin ise LEYTÖ toplam puanı diğer öğrencilere göre anlamlı olarak yüksek olduğu bulundu. Ayrıca lisansüstü eğitim almak isteyen, mesleki bilimsel yayınları takip eden ve bilimsel bir araştırma sürecinde yer alan öğrencilerin LEYTÖ istek alt boyut ortalamaları diğer öğrencilere göre anlamlı olarak yüksek olduğu saptandı (P<0,05, Tablo 2). Öte yandan öğrencilerin sınıf düzeyi, mezun oldukları okul ve mesleki bilimsel araştırma faaliyetlerine katılma durumları değişkenleri ile HAGFTÖ ve LEYTÖ toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlendi (P>0,05, Tablo 2).

Öğrencilerin HAGFTÖ ile LEYTÖ'nden aldıkları toplam puanları arasındaki ilişki incelendi. Yapılan istatistiksel analiz sonucunda; HAGFTÖ toplam puanı ile LEYTÖ toplam puanı arasında istatistiksel olarak pozitif yönde anlamlı zayıf bir ilişki olduğu bulundu (P<0,05, Tablo 3).

4. Tartışma

Hemşirelik bölümü öğrencilerinin araştırma, gelişmeler ve lisansüstü eğitime yönelik farkındalık ile tutumları belirlenmek ve bunlara etki eden değişkenleri incelemek amacıyla yapılan bu çalışma sonucunda; öğrencilerin yaş ortalamasının 20,07±2,04 yıl, çoğunluğunun kadın olduğu belirlendi. Öğrencilerin %68,6'sının mesleği isteyerek seçtiği, %74,7'sinin lisansüstü eğitim almayı düşündüğü, %69,4'ünün mesleki bilimsel araştırma faaliyetlerine katıldığı, %42,8'inin mesleki bilimsel yayınları takip ettiği görüldü (Tablo 1). Konuyla ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde; Bozkurt ve ark. (2022)'nin hemşirelik fakültesinde öğrenim gören son sınıf öğrencilerin lisansüstü eğitime yönelik düşünce ve tutumlarını belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada; öğrencilerin yaş ortalamasının 22,37±0,91 yıl, %87'sinin kadın olduğu, %68,9'nun hemşirelik mesleğini isteyerek seçtiği ve %77,4'ünün lisansüstü eğitim yapmak istedikleri bulunmuştur.

Tablo 2. Öğrencilerin bazı tanıtıcı özellikleriyle hemşirelik öğrencilerinin araştırma, gelişmelere farkındalığı ve tutumu ölçeği (HAGFTÖ) ve lisansüstü eğitime yönelik tutum ölçeği (LEYTÖ) toplam puan ortalamalarının dağılımı (n = 360)

Özellikler	HAGFTÖ Toplam Puan (Mean±SD)	İstatistiksel Test ve P değeri	LEYTÖ (Mean±SD)	İstatistiksel Test ve P değeri	LEYTÖ İşlev Alt Boyut (Mean±SD)	İstatistiksel Test ve P değeri	LEYTÖ İşlev Alt Boyut (Mean±SD)	İstatistiksel Test ve P değeri	İstatistiksel Test ve P değeri
Cinsiyet									
Kadın	87,97±10,90	t=1,378 P=0,172	54,13±16,58	t=0,851 P=0,011	34,34±11,78	t=2,422 P=0,011	19,79±6,49	t=1,935 P=0,056	
Erkek	85,31±14,91		49,17±13,49		30,94±10,11		18,23±5,80		
Sınıf									
Birinci sınıf	85,56±11,43	F=1,282 P=0,105	53,20±14,59	F=1,143 P=0,237	34,13±10,74	F=1,208 P=0,204	19,07±6,06	F=1,504 P=0,063	
İkinci sınıf	90,66±11,02		50,34±19,53		30,85±13,35		19,49±7,25		
Üçüncü sınıf	88,59±9,40		54,29±17,19		34,09±11,88		20,20±6,88		
Dördüncü sınıf	90,98±15,74		56,63±16,41		36,69±11,63		20,94±5,80		
Mezun olunan okul									
Düz lise	87,83±12,08	F=1,332 P=0,740	52,47±16,54	F=1,017 P=0,448	33,57±11,81	F=1,079 P=0,356	18,90±6,13	F=0,847 P=0,676	
Anadolu lisesi	90,71±9,46		53,63±15,98		33,94±11,34		19,68±6,36		
Sağlık meslek lisesi	88,51±8,93		53,33±17,18		32,74±13,05		20,59±6,44		
Özel lise	87,30±10,93		51,65±16,64		33,47±12,07		18,17±7,18		
Fen lisesi	82,84±10,33		51,74±16,64		33,05±11,72		18,69±6,30		
Mesleği isteverek seçme									
Evet	87,80±11,86	t=0,777 P=0,438	55,17±15,18	t=3,456 P=0,001	34,85±10,92	t=2,823 P=0,008	20,31±6,01	t=0,001 P=3,614	
Hayır	86,76±11,60		48,92±17,40		31,19±12,46		17,73±6,85		
Lisansüstü eğitim almaya isteme durumu									
Evet	88,66±10,25	t=3,347 P=0,001	54,86±17,47	t=3,378 P=0,001	34,29±12,18	t=1,648 P=0,060	20,57±6,14	t=5,675 P=0,001	
Hayır	83,95±14,93		48,34±9,95		31,98±9,19		16,35±6,08		
Mesleki bilimsel araştırma faaliyetlerine katılma durumu									
Evet	88,59±11,43	t=2,731 P=0,080	54,24±16,05	t=1,830 P=0,070	34,14±11,55	t=1,080 P=0,281	20,10±6,05	t=2,682 P=0,012	
Hayır	84,94±12,19		50,87±16,20		32,71±11,50		18,15±6,95		
Mesleki bilimsel yayınları takip etme durumu									
Evet	89,69±11,22	t=3,126 P=0,002	55,40±17,38	t=2,236 P=0,026	34,79±12,03	t=1,526 P=0,128	20,61±6,47	t=2,863 P=0,004	
Hayır	85,62±12,93		51,57±15,00		32,89±11,11		18,67±6,22		
Bilimsel bir araştırma sürecinde yer alma durumu									
Evet	91,03±16,09	t=1,669 P=0,096	58,25±14,13	t=1,723 P=0,061	35,67±10,46	t=0,311 P=0,128	22,57±4,91	t=2,665 P=0,002	
Hayır	87,17±11,31		52,78±16,25		33,54±11,62		19,24±6,44		

T= bağımsız gruplarda t testi; F= tek yönlü varyans analizi

Tablo 3. Öğrencilerin hemşirelik öğrencilerinin araştırmaya, gelişmelere farkındalığı ve tutumu ölçeği (HAGFTÖ) ve lisansüstü eğitime yönelik tutum ölçeğinden (LEYTÖ) aldıkları toplam puan ortalamaları arasındaki ilişki

	n	Min-Max	Mean± SD	İstatistiksel değerlendirme
HAGFTÖ	360	39-145	87,47±11,77	r= 0,210
LEYTÖ	360	15-75	53.21±16.15	P= 0,048

r= Pearson korelasyon testi

Gürdoğan ve ark. (2021)'nin hemşirelik bölümü öğrencilerinin araştırma ve gelişmelere yönelik farkındalık ve tutumları ile akademik motivasyon düzeyleri arasındaki ilişkisinin belirlenmesi amacıyla yaptıkları bir araştırma sonucunda; öğrencilerin yaş ortalamasının 20,56±1,52 yıl, %81,1'inin kadın, %54,8'inin bilimsel yayınları takip ettiği belirlenmiştir. Kavurmacı ve ark. (2021)'nin son sınıf hemşirelik öğrencileri üzerinde yaptığı bir araştırmada; öğrencilerin %77,1'i lisansüstü eğitim almayı düşündüklerini belirtmişlerdir. Özdil ve ark. (2019)'nin hemşirelik son sınıf öğrencilerinin hemşirelikte araştırma ve gelişmelere ilişkin farkındalık tutumları ve eleştirel düşünme becerilerinin belirlenmesi amacıyla yaptıkları bir çalışmada öğrencilerin %60,5'inin lisansüstü eğitim yapmayı istedikleri, %64,0'nün mesleği isteyerek seçtiği, %70,9'unun kadın, yaş ortalamalarının 22,51±1,02 yıl olduğu ve %82,6'sının en az bir kez bilimsel etkinliğe katıldığı saptanmıştır. Yapılan çalışma sonuçları incelendiğinde bizim çalışma bulgularımızla benzerlik taşıdığı görülmektedir. Fakat Özdil ve ark. (2019)'nin çalışmasında öğrencilerin %82,6'sının en az bir kez mesleki bilimsel etkinliğe katıldığı görülürken, bizim çalışmamızda bu oranın %69,4 olduğu göze çarpmaktadır. Bu durumun Özdil ve ark. (2019)'nin çalışmasında çalışma örneğine sadece son sınıf öğrencilerinin alınması ve öğrencilerin diğer alt sınıfta öğrenim gören öğrencilere göre daha fazla mesleki bilimsel etkinliklere katılmak için zaman ve fırsatları olduğu şeklinde değerlendirilmiştir. Genel olarak konuyla ilgili benzer olarak yapılan çalışma sonuçları irdelendiğinde ise çalışmalara katılan öğrencilerin çoğunluğunun kadın, birinci sınıfta öğrenim gördüğü, mesleği isteyerek seçtiği, lisansüstü eğitim yapmak istedikleri, mesleki bilimsel araştırma faaliyetlerine katıldığı, mesleki bilimsel yayınları takip ettiği görülmektedir.

Hemşirelik öğrencileri lisans eğitimleri süresince bilimsel araştırma yapmak için gerekli değerler ve uygulamalar için sorgulama yetisini elde ederler. Bu nedenle hemşirelik lisans eğitiminin bilimsel araştırmaya yönelik temel bilgilerin ve uygulama becerisinin kazandırıldığı önemli bir süreç olduğu belirtilmektedir (Campasi ve Finn 2011; Yılmaz ve ark., 2020). Ayrıca, hemşirelik öğrencilerinin öğrenci rolünden profesyonel hemşirelik rolüne geçiş sürecinde, hemşirelik araştırmalarına yönelik yeterli bilgiye sahip olmalarının ve olumlu tutum kazanmalarının önemi yadsınamaz (Halabi ve Hamdan-Mansour, 2010). Diğer yandan, lisansüstü eğitim alan hemşirelerin mesleki gelişmelerinin sürekli hale geldiği (Brayer ve Marcinowicz, 2018), mesleki değerlerinin

arttığı (Mareno ve Hart, 2014), eleştirel düşünme ve karar verme becerilerini geliştirme olasılıklarının daha fazla olduğu bildirilmektedir (Clark ve ark., 2015; Wilkinson ve ark., 2018; Satır ve Murat, 2021). Bu açıdan hemşirelik öğrencilerinin bilimsel araştırma ve lisansüstü eğitime yönelik farkındalık ve tutumlarının incelenmesi hemşirelik bakım kalitesinin belirlenmesinde ve geliştirilmesinde önemli bir unsur olacaktır. Yaptığımız bu çalışma sonucunda; araştırmaya katılan hemşirelik öğrencilerin araştırmaya, gelişmelere ve lisansüstü eğitime yönelik tutumlarının orta düzeyde olumlu olduğu belirlendi. Ülkemizde ve yurtdışında hemşirelik öğrencilerinin bilimsel araştırmalara yönelik tutumlarının incelendiği çalışmaların çoğunda öğrencilerin tutumlarının olumlu düzeyde olduğu bulunmuştur (Björkström ve ark., 2003; Halabi ve Hamdan-Mansour, 2010; Toraman ve ark., 2013; Ünsal ve ark., 2014; Karadaş ve Özdemir, 2015; Leach ve ark., 2015; Al Furaikh ve ark., 2017; Özdil ve ark., 2019; Ross ve Burrell, 2019; Can ve ark., 2020; Yılmaz ve ark., 2020; Gürdoğan ve ark., 2021). Diğer taraftan, ülkemizde hemşirelik öğrencileri üzerinde yapılan çalışmalarda da öğrencilerin lisansüstü eğitime yönelik tutumlarının olumlu yönde olduğu görülmüştür (Satır ve Murat, 2021; Bozkurt ve ark., 2022). Bu doğrultuda yukarıda belirtilen çalışma sonuçları ile çalışmamıza katılan hemşirelik öğrencilerinin araştırma, gelişmelere ve lisansüstü eğitime yönelik farkındalık ve tutumlarının olumlu yönde olması açısından benzer olduğunu söylemek mümkündür. Bu sonuçlar, hemşirelik öğrencilerinin öğrenim süreçlerinde araştırma, gelişmelere ve lisansüstü eğitim yapmak isteyerek kendini geliştirmeye önem verdiklerini akla getirmektedir. Bu açıdan bu bulgular oldukça sevindirici ve hemşirelik mesleğinde profesyonelleşmenin sağlanabilmesinde umut vericidir. Diğer yandan, bizim çalışmamızda her iki ölçek puanlarının orta düzeyde olduğu saptanırken, bazı çalışmalarda puanların yüksek olduğu görülmüştür (Can ve ark., 2020; Gürdoğan ve ark., 2021; Bozkurt ve ark., 2022). Çalışmalar arasındaki bu farklılıkların ise yapılan çalışmalarda ağırlıklı olarak son sınıf öğrencilerinin fazla olması nedeniyle araştırma, biyoistatistik vb. dersi almış olabileceklerinden dolayı sınıf farklılıkları değişkeninden kaynaklanabileceği şeklinde düşünülmüştür.

Yapılan bu çalışmada; kadın öğrencilerin LEYTÖ toplam puanı ve işlev alt boyut puan ortalamaları, erkek öğrencilere göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu belirlendi (Tablo 2). Bozkurt ve ark. (2022)'nin yaptıkları bir çalışma sonucunda; cinsiyet değişkeninin öğrencilerin lisansüstü eğitime olan tutumlarında anlamlı bir farklılık oluşturduğu bulunmuştur. Çalışmada; kadın öğrencilerin

lisansüstü eğitime olan tutumlarının, erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu çalışma sonucuyla çalışma bulgumuz benzerlik göstermektedir. Bu sonuç, kadın öğrencilerin mezun olduktan sonra akademik eğitim almayı daha fazla düşündükleri ihtimaliyle lisansüstü eğitime olan tutumlarının yüksek olabileceği şekilde yorumlanmıştır. Diğer yandan, yaptığımız çalışmada cinsiyet değişkeninin öğrencilerin HAGFTÖ puan ortalamasını etkilemediği saptandı (Tablo 2). Gürdoğan ve ark. (2021)'nin çalışmasında ise kadın öğrencilerinin HAGFTÖ toplam puanının erkek öğrencilere göre anlamlı derecede yüksek olduğu belirlenmiştir. Konuyla ilgili yapılan çalışmalarda da benzer sonuçlar bulunmuştur. (Björkström ve ark., 2003; Ünsal ve ark., 2014; Özdil ve ark., 2019). Bizim çalışmamızda da anlamlı bir fark olmamasına rağmen, kadın öğrencilerin HAGFTÖ toplam puanının erkek öğrencilere göre yüksek olduğu belirlenmiştir. Bazı çalışmalarda da çalışmamıza benzer şekilde anlamlı farklılık bulunmamasına rağmen, kadın öğrencilerin araştırmaya yönelik tutumlarının yüksek olduğu bulunmuştur (Halabi ve Hamdan-Mansour, 2010; Karadaş ve ark., 2015; Memarpour ve ark., 2015). Bu sonuçların, çalışma örneklemelerinde yer alan hemşirelik öğrencilerinin büyük çoğunluğunun kadın olmasından dolayı dengeli bir oranın oluşturulamamasından kaynaklanabileceği düşünülmüştür.

Lisans eğitiminin araştırma ile ilgili temel bakış açısının ve becerisinin kazandırıldığı önemli bir aşama olduğu ve araştırmacı kimliğinin öncelikle lisans eğitiminde kazandırıldığı belirtilmektedir. Lisans mezunu hemşirenin, etkili bir araştırma takipçisi olması ve araştırma bulgularını uygulamaya aktarabilmesi için; araştırma raporlarını anlayabilmesi, eleştirel değerlendirebilmesi ve araştırma sürecinin aşamalarını kavraması önemlidir (Mattila ve ark., 2005; Temel ve ark., 2008). Bu anlamda araştırma değerlendirme becerilerinin geliştirilmesinde mesleki bilimsel yayınların okunması, takip edilmesi araştırma eğitiminin önemli bir parçasını oluşturmaktadır (Erkin ve ark., 2017; Gürdoğan ve ark., 2021). Yaptığımız bu çalışma sonucunda; lisansüstü eğitim almak isteyen ve mesleki yayınları takip eden öğrencilerin araştırma, gelişmelere yönelik farkındalık ve tutumlarının anlamlı düzeyde diğer öğrencilerden daha yüksek olduğu saptandı (Tablo 2). Gürdoğan ve ark. (2021)'nin çalışmasında da bilimsel yayınları takip eden öğrencilerin araştırmaya yönelik tutumlarının, bilimsel yayınları takip etmeyenlere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Halabi (2016)'nin çalışmasında, bir araştırma kursuna katılanların araştırmalara karşı tutumlarının daha olumlu olduğu belirlenmiştir. Ross ve Burrell (2019), bir araştırma kursuna katılmanın, öğrencilerin hemşirelik araştırmalarına yönelik tutumlarını geliştirdiğini bildirmişlerdir. Bazı çalışmalarda da buna benzer sonuçlar elde edilmiştir (Ünsal ve ark., 2014; Tan ve ark., 2016; Yılmaz ve ark., 2020). Ancak Özdil ve ark. (2019)'nin çalışmasında ise öğrencilerin lisansüstü eğitim almak isteme durumları ile

mesleki yayınları takip etme durumlarının, öğrencilerin araştırmaya yönelik tutumlarını etkilemediği bildirilmiştir. Can ve ark. (2020)'nin çalışmasında da hemşirelik öğrencilerinin bilimsel dergi okuma sıklığının araştırma, gelişmeye yönelik tutumları üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı belirtilmiştir. Bu çalışmalar ile çalışma bulgularımız benzerlik taşımamaktadır. Bu durumun araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğunun lisansüstü eğitim almak isteme ve mesleki yayınları takip etme oranlarının yüksek olması nedeniyle örnekleme dengeli bir oranın olmamasının bu sonucu etkilediği varsayılmıştır.

Yapılan bu çalışma sonucunda; mesleğini isteyerek seçen, lisansüstü eğitim almak isteyen, mesleki bilimsel yayınları takip eden ve bilimsel bir araştırma sürecinde yer alan öğrencilerin lisansüstü eğitime yönelik farkındalık ve tutumlarının diğer öğrencilere göre anlamlı olarak yüksek olduğu bulundu (Tablo 2). Hemşirelik mesleği seçiminde, farkındalığı olan öğrencilerin öğrenmeye ve gelişime daha açık olduğu düşünülmektedir (Altunkürek ve ark., 2017). Diğer yandan, hemşireliğin profesyonel bir meslek disiplini olabilmesinin ve ilerlemesinin gerekli şartlarından birinin, hemşirelerin ve hemşirelik öğrencilerinin bilimsel bilgiyi kullanabilmesi ve dolayısıyla mesleki alanla ilgili bilimsel çalışmaları takip edebilmesi gerekliliği vurgulanmaktadır (Özdil ve ark., 2019; Yılmaz ve ark., 2020). Ayrıca, öğrencilerin lisansüstü eğitim hakkındaki tutumları, onların lisansüstü eğitim alma ya da almama durumlarını doğrudan etkilemektedir (Satır ve Murat, 2021). Bu anlamda çalışmamıza katılan mesleğini isteyerek seçen, lisansüstü eğitim almak isteyen, mesleki bilimsel yayınları takip eden ve bilimsel bir araştırma sürecinde yer alan öğrencilerin lisansüstü eğitime yönelik farkındalık ve tutumlarının yüksek olması, çalışmanın beklenen ve doğal bir sonucu olarak nitelendirilmiştir. Yapılan çalışmalarda; hemşirelik mesleğini isteyerek seçen (Atasoy ve Sütütemiz, 2014; Bozkurt ve ark., 2022) ve lisansüstü eğitim almak isteyen (Bozkurt ve ark., 2022) öğrencilerin lisansüstü eğitime yönelik olumlu tutuma sahip oldukları bulunmuştur. Hemşirelik öğrencilerinin mesleki bilgi ve becerilerini artırmak için lisansüstü eğitime yönelik olumlu tutuma sahip olmaları oldukça memnun edici bir bulgudur. Yapılan bu çalışmada öğrencilerin sınıf düzeyi, mezun oldukları okul ve mesleki bilimsel araştırma faaliyetlerine katılma durumları değişkenlerinin öğrencilerin araştırma, gelişmelere ve lisansüstü eğitime yönelik tutumlarını anlamlı olarak etkilemediği görüldü (Tablo 2). Bu sonuç öğrencilerin ölçek puanlarının birbirine yakın olması nedeniyle anlamlı sonuçların elde edilememesi şeklinde düşünüldü. Çalışmamıza benzer şekilde, Can ve ark. (2020)'nin çalışmasında hemşirelik bölümü öğrencilerinin sınıf düzeyi, mezun olunan lise türü ve araştırma deneyimi olma durumlarının öğrencilerin araştırma, gelişmelere yönelik farkındalık ve tutumlarını, Satır ve Murat (2021)'in çalışmasında sınıf düzeyinin, Ünsal (2010)'in çalışmasında ise mezun olunan okul türünün öğrencilerin lisansüstü eğitime yönelik

tutumlarını etkilemediği bulunmuştur. Diğer yandan konuyla ilgili yapılan bazı çalışmalarda; bilimsel araştırma sürecinde yer alan öğrencilerin bilimsel araştırmaya yönelik tutumlarının (Yılmaz ve ark., 2020) ve anadolu lisesi mezunu öğrencilerinin lisansüstü eğitime yönelik tutumlarının (Bozkurt ve ark., 2022) anlamlı olarak daha yüksek olduğu belirtilmiştir. Bu çalışma sonuçları ile bizim çalışma sonuçlarımız arasındaki farklılıkların; her iki çalışmaya dahil edilen öğrencilerin son sınıf olmaları nedeniyle, öğrencilerin sınıf düzeyi değişkeninden kaynaklanabileceği şeklinde düşünülmüştür. Çalışmamızda, istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmamasına rağmen, son sınıfta öğrenim gören, anadolu lisesi mezunu olan ve mesleki bilimsel araştırma faaliyetlerine katılan öğrencilerin diğer öğrencilere göre daha yüksek araştırma, gelişmelere ve lisansüstü eğitime yönelik tutumlara sahip olduğu görüldü. Ross ve Burrell (2019) da öğrencilerin araştırmayla ilgili diğer aktif faaliyetlere katılmalarının, öğrencilerin hemşirelik araştırmalarına yönelik tutumlarını geliştireceğini vurgulamışlardır. Toraman ve ark. (2017) tarafından yapılan bir çalışmada; lisans eğitimi sırasında tez yapmanın yani bilimsel bir çalışmayı başından sonuna kadar yürütmenin hemşirelikte araştırma ve geliştirmeye yönelik farkındalık ve tutumu olumlu etkilediği bulunmuştur. Çalışma sonuçlarımız anlamlı olmasa da son sınıf öğrencilerinin ve bilimsel araştırma faaliyetine aktif katılan öğrencilerin daha yüksek araştırma bilincine sahip olmaları nedeniyle buna ilişkin tutumlarının olumlu olduğu düşünülmektedir.

Lisansüstü eğitimin amacı, uygulama ile bilgiyi ilişkilendirme süreci yoluyla geliştirmektir. Eğitim düzeyindeki artış; bilginin uygulamaya geçmesi, eleştirel düşünmenin gelişmesi, karar verme becerilerinin artması, araştırma kanıtlarının kullanılması ve artan iş memnuniyeti ile uygulamaya doğrudan ve dolaylı yararlar sağlamaktadır (Wilkinson ve ark., 2018). Ayrıca lisansüstü eğitim kanıta dayalı klinik uygulamalarının ilerlemesinin temelini de oluşturmaktadır (Ng ve ark., 2016; Satır ve Murat, 2021). Yapılan bu çalışma sonucunda; HAGFTÖ toplam puanı ile LEYTÖ toplam puanı arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulundu (Tablo 3). Öğrencilerin araştırma, gelişmelere yönelik tutumlarının, lisansüstü eğitime yönelik tutumlarını etkilemesi, bu çalışmadan beklenen bir bulgu olarak değerlendirildi. Hemşirelik öğrencilerinin mezuniyet sonrası lisansüstü eğitime devam etmelerinin, hemşirelik alanıyla ilgili bilginin derinlemesine ve geniş kapsamlı olarak öğrenilmesini, analitik düşünme alışkanlıkları kazanılmasını ve hemşirelik uygulamaları için araştırma ve gelişmelerin önemini anlaşılmasını sağlayacağından dolayı oldukça önemli olduğu vurgulanmaktadır (Kavurmacı ve ark., 2021).

5. Sonuç

Araştırma sonucunda; hemşirelik öğrencilerinin araştırma, gelişmelere ve lisansüstü eğitime yönelik tutumlarının orta düzeyde olumlu olduğu, lisansüstü

eğitim almayı isteyen, mesleki yayınları takip eden öğrencilerin araştırma, gelişmelere yönelik farkındalık ve tutumlarının diğer öğrencilere göre anlamlı olarak yüksek olduğu bulundu. Ayrıca, kadın, mesleği isteyerek seçen, lisansüstü eğitim almak isteyen, mesleki bilimsel yayınları takip eden ve bilimsel bir araştırma sürecinde yer alan öğrencilerin de lisansüstü eğitime yönelik farkındalık ve tutumlarının diğer öğrencilere göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu görüldü. Bunun yanında, öğrencilerin araştırma, gelişmelere yönelik tutumları ile lisansüstü eğitime yönelik tutumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulundu. Bu sonuçlar doğrultusunda; hemşirelik bölümü öğrencilerinin öğrenimleri süresince mesleki bilimsel toplantılara katılma ve bilimsel araştırmalara dahil olma imkânlarının sağlanması, mesleki bilimsel yayınları takip etmeleri konusunda teşvik edilmesi, lisansüstü eğitime teşvik etmek için danışman öğretim üyeleri tarafından öğrencilere gerekli bilgilendirilmelerin yapılması ve onların bu yönde teşvik edilmesi, kariyer etkinlikleri yapılarak lisansüstü eğitim almış/alan hemşirelerin öğrencilerle deneyim paylaşımları yapılmasına olanakların tanınması ve araştırma konusyla ilgili daha büyük örneklem üzerinde nicel ve niteliksel çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Araştırmanın Sınırlıkları

Bu araştırmanın sonuçları, hemşirelik bölümü öğrencilerin yanıtları ile sınırlıdır. Ayrıca çalışmanın tek bir kurumda yapılması, belli bir zaman aralığında araştırma verilerinin toplanması, sadece belli değişkenlerin ele alınması, lisansüstü eğitim yapmak isteyen öğrencilerin yapmak isteme nedenlerinin araştırılmaması araştırmanın diğer sınırlılıklarını oluşturdu. Bunun yanında, araştırma verilerinin online toplanması da çeşitli bağlantı sorunları, soruları öğrencilere bire bir açıklayamama gibi sınırlılıkları da beraberinde getirdi.

Katkı Oranı Beyanı

Yazar(lar)ın katkı yüzdesi aşağıda verilmiştir. Tüm yazarlar makaleyi incelemiş ve onaylamıştır.

	D.Y.	D.U.Y.	B.G.G.	M.K.
K	30	30	20	20
T	30	30	20	20
Y	100			
VTI	30	30	20	20
VAY	50	50		
KT	30	30	20	20
YZ	50	50		
KI	30	30	20	20
GR	50	50		
PY	40	30	15	15
FA	50	50		

K= kavram, T= tasarım, Y= yönetim, VTI= veri toplama ve/veya işleme, VAY= veri analizi ve/veya yorumlama, KT= kaynak tarama, YZ= Yazım, KI= kritik inceleme, GR= gönderim ve revizyon, PY= proje yönetimi, FA= fon alımı.

Çatışma Beyanı

Yazarlar bu çalışmada hiçbir çıkar ilişkisi olmadığını beyan etmektedirler.

Etik Onay/Hasta Onamı

Araştırmanın yürütülebilmesi için Bursa Uludağ Üniversitesi Sağlık Bilimleri Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'ndan etik kurul izni alındı (onay tarihi: 7 Aralık 2022, onay numarası: 2022-10). Hemşirelik Öğrencilerinin Araştırmaya, Gelişmelere Farkındalığı ve Tutumu Ölçeği ile Lisansüstü Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği'ni araştırmada kullanabilmek için ölçeklerin Türkçe geçerlik ve güvenilirliğini yapan yazarlardan e-mail yoluyla yazılı izin alındı. Araştırmaya katılan öğrencilerden araştırma sürecinde Helsinki Deklarasyonuna uygun hareket edilerek araştırmaya katılmaya gönüllü olduklarına ilişkin web ortamında anket başlamadan önce gerekli onamlar alındı. Online veri toplama formunun başına çalışma hakkında bilgilendirme ve aydınlatılmış onam formu eklenmiş olup, onam formuna onay verilmesi sonrasında veri toplama formunda yer alan sorularının geçilmesine izin verildi.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Bu çalışma, 11-12 Mayıs 2023 tarihlerinde düzenlenen 1. Uluslararası 21. Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Kaynaklar

- Al Furaiikh SS, Al Omairi BE, Ganapathy T. 2017. A cross-sectional survey on nursing students' attitude towards research. *J Health Spec*, 5: 185-191.
- Altunkürek ŞZ, Gençbaş D, Çiçek H, Bebiş H, Özdemir S. 2017. Hemşirelik öğrencilerinin mesleği tercih etme durumları ile mesleki kariyer planları arasındaki ilişkisinin belirlenmesi. *Cumhuriyet Hemş Derg*, 6(2): 74- 82.
- Atasoy İ, Sütütemiz N. 2014. Bir grup hemşirelik son sınıf öğrencisinin hemşirelik eğitimi ile ilgili görüşleri. *Florence Nightingale Hemş Derg*, 22(2): 94-104.
- Björkström ME, Johansson IS, Hamrin EK, Athlin EE. 2003. Swedish nursing students' attitudes to and awareness of research and development within nursing. *J Adv Nurs*, 41(4): 393-402.
- Bodur G, Kaya H. 2015. The future of nursing: for the year 2050's. *Florence Nightingale J Nurs*, 23(2): 166-173.
- Bozkurt ÖD, Kazankaya F, Demirkol A, Karakaş G, Pekşen H. 2022. Hemşirelik öğrencilerinin lisansüstü eğitime yönelik düşünce ve tutumları. *Kadın Sağlığı Hemş Derg*, 8(2): 72-82.
- Brayer A, Marciniowicz L. 2018. Job satisfaction of nurses with master of nursing degrees in Poland: quantitative and qualitative analysis. *BMC Health Serv Res*, 18(1): 239.
- Brooke J, Hvalic-Touzery S, Skela-Savic B. 2015. Student nurse perceptions on evidence- based practice and research: an exploratory resesearch study involving students from the University of Greenwich, England and the Faculty of Health care. *Nurs Educ Today*, 35: 6-11.
- Campasi J, Finn K. 2011. Does active learning improve students' knowledge of and attitudes toward research methods?. *J College Sci Teach*, 40: 38-45.
- Can R, Tambağ H, Can F. 2020. Öğrencilerin hemşirelikte araştırmalara yönelik tutum ve farkındalıkları. *Samsun Sağlık*

- Bil Derg*, 5(2): 207-213.
- Clark L, Casey D, Morris S. 2015. The value of master's degrees for registered nurses. *British J Nurs*, 24(6): 328-334.
- Demir Y, Çıtak BN, Efe H, Albayrak E, Çelikpençe Z, Güneri N. 2012. Hemşirelik uygulamalarında araştırma sonuçlarının kullanımındaki engeller ve kolaylaştırıcı faktörler. *Çağdaş Tıp Derg*, 2(2): 94-101.
- Erkin Ö, Uysal Toraman A, Şimsek H, Bayık Temel A. 2017. Nursing students' attitudes toward research-development: Does taking research course make a difference?. *Int J Caring Sci*, 10(2): 988-996.
- Erol Ö, Yacan L, Hayta R, Şahin İ, Yağcı M. 2018. Hemşirelik öğrencilerinin yenilikçilik özellikleri ve etkileyen faktörler. *HEMAR-G Derg*, 15(3): 142-146.
- Ertuğ N, Kaya H. 2017. Hemşirelik öğrencilerinin bireysel yenilikçilik profilleri ve yenilikçiliğin önündeki engellerin incelenmesi. *HEMAR-G Derg*, 14(3): 192-197.
- Göl İ, Ekici H. 2020. Hemşirelikte araştırma dersinin öğrencilerin araştırma ve gelişmelere yönelik farkındalık ve tutumuna etkisi. *JAREN*, 6(3): 498-505.
- Gürdoğan EP, Kınıcı E, Aksoy B. 2021. Hemşirelik öğrencilerinin araştırmaya, gelişmelere yönelik farkındalık ve tutumları ile akademik motivasyon düzeyleri arasındaki ilişki. *Yükseköğretim ve Bil Derg*, 11(2): 339-347.
- Halabi JO, Hamdan-Mansour A. 2010. Attitude of Jordanian nursing students towards nursing research. *J Res Nurs*, 17(4): 363-373.
- Halabi JO. 2016. Attitudes of Saudi nursing students toward nursing research. *Saudi J Health Sci*, 5: 118-124.
- International Council of Nurses (ICN). 2012. International nurses' day kit, closing the gap: from evidence to action 2012. p.58. URL: <https://www.thder.org.tr/uploads/files/icn-2012.pdf> (erişim tarihi; 23 Şubat 2023).
- Karadaş C, Özdemir L. 2015. Hemşirelik öğrencilerinin araştırmaya yönelik farkındalık ve tutumlarının değerlendirilmesi. *Hacettepe Üniv Hemş Fak Derg*, 2: 30-39.
- Kavurmacı M, Tan M, Arıkan D, Yıldız İ. 2021. Hemşirelik öğrencilerinin lisansüstü eğitime ve kariyer planlamaya yönelik görüşlerinin belirlenmesi. *Anadolu Hemş Sağlık Bil Derg*, 24(2): 192-201.
- Kaya N, Turan N, Aydın GO. 2015. A concept analysis of innovation in nursing. *Procedia Soc and Beh Sci*, 195: 1674-1678.
- Keib CN, Cailor SM, Kiersma ME, Chen AMH. 2017. Changes in nursing students' perceptions of research and evidence-based practice after completing a research course. *Nurs Educ Today* 54: 37-43.
- Leach MJ, Hofmeyer A, Bobridge A. 2015. The impact of research education on student nurse attitude, skill and uptake of evidence-based practice: A descriptive longitudinal survey. *J Clin Nurs*, 25: 194-203
- Mareno N, Hart PL. 2014. Cultural competency among nurses with undergraduate and graduate degrees: Implications for nursing education. *Nurs Educ Perspectives*, 35(2): 83-88.
- Mattila LR, Koivisto V, Häggman-Laitila A. 2005. Evaluation of learning outcomes in a research process and the utilization of research knowledge from the viewpoint of nursing students. *Nurse Educ Today*, 25(6): 487-495.
- Memarpour M, Fard AP, Ghasemi R. 2015. Evaluation of attitude to, knowledge of and barriers toward research among medical science students. *Asia Pac Fam Med*, 14(1): 1-7.
- Ng L, Eley R, Tuckett A. 2016. Exploring factors affecting registered nurses' pursuit of postgraduate education in Australia. *Nurs Health Sci*, 18(4): 435-441.
- Özdil K, Özcan A, Muz G, Turaç N. 2019. Hemşirelik öğrencilerinin araştırma ve gelişmelere karşı farkındalık tutumları ve eleştirel

- düşünme becerileri. *Türkiye Klin J Nurs Sci*, 11(2):109-119.
- Pektekin Ç. 2010. Araştırmacı ve uygulayıcılara katkı hemşirelik uygulamalarında araştırma bulgularının kullanılması. *HEMARG Derg*, 12: 64-66.
- Ross JG, Burrell SA. 2019. Nursing students' attitudes toward research: an integrative review. *Nurse Educ Today*, 82: 79-87.
- Satır G, Murat M. 2021. Hemşirelik öğrencilerinin lisansüstü eğitime yönelik tutumlarının belirlenmesi: vakıf üniversitesi örneği. *EGEHFD*, 37(1): 59-67.
- Tan M, Polat H, Özdelikara A. 2016. Nursing students' attitudes to and awareness of research and development within nursing. *International Ref J Nurs Res*, 8: 1-14.
- Temel AB, Uysal A, Erkin Ö, Koçer A. 2008. Hemşire öğrencilerin hemşirelikte araştırma ve gelişmelere yönelik farkındalık ve tutumu ölçeğinin Türkçe formunun geçerlilik ve güvenilirliği. *DEUHYO ED*, 1(2): 108-123.
- Toraman AU, Hamaratçılar G, Tülü B, Erkin Ö. 2017. Nursing students' attitudes toward research and development within nursing: does writing a bachelor thesis make a difference?. *Int J Nurs Pract*, 23(2): e12517.
- Toraman AU, Temel AB, Kalkım A, Balyacı ÖE. 2013. Klasik ve entegre eğitim modeli ile öğrenim gören hemşirelik öğrencilerinin araştırmaya yönelik tutum ve farkındalıkları. *DEUHYO ED*, 6(3): 132-138.
- Toyoda T, Kudo Y, Hagi N, Toyoshima Y, Kono K. 2019. Predictors of female registered nurses' interest in enrolling in master's programs of nursing graduate schools in Japan. *J Rural Med*, 14(1): 26-35.
- Ünal Ç, İler İ. 2010. Sınıf öğretmenleri adaylarının lisansüstü eğitime olan tutumları (Fırat, Erzurum ve İnönü Üniversitesi sınıf öğretmenliği ABD örneği). *Atatürk Üniv Sos Bil Enst Derg*, 14(2): 147-164.
- Ünsal A, Karakurt P, Tanrıverdi D. 2014. Farklı okullarda eğitim gören hemşirelik öğrencilerinin araştırmaya, gelişmelere farkındalığı ve tutumunun belirlenmesi. *Balıkesir Sağlık Bil Derg*, 3(2): 87-93.
- Ünsal A. 2010. Lisansüstü eğitimlere ilişkin yapılan eğitimin hemşirelik öğrencilerinin bilgi düzeyleri üzerine etkisi. *Fırat Sağlık Hizm Derg*, 5(15): 45-57.
- Ünver S, Semerci R, Ozkan ZK, Avcıbası I. 2017. Attitude of nursing students toward scientific research: a cross-sectional study in Turkey. *J Nurs Res*, 26(5): 356-361.
- Wilkinson J, Carryer J, Budge C. 2018. Impact of postgraduate education on advanced practice nurse activity—a national survey. *Int Nurs Rev*, 65(3): 417-424.
- Yılmaz D, İflazoğlu B, Yılmaz DU. 2020. İntörn hemşirelik öğrencilerinin bilimsel araştırma yapmaya yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Ordu Üniv Hemş Çalış Derg*, 3(1): 27-35.